

Cilvēks savā apzinātajā lasīšanas mūžā parasti izvēlas vien dažas grāmatas, kuras vēlas paturēt savā tuvumā uz visiem laikiem. Man viena no tādām grāmatām ir “Sarkanā adrešu grāmatiņa”. Tā sniedz mierinājumu un atgādina par brīžiem, kad dzīvojam ar pilnu krūti, un vienlaikus tā ir arī cieņas apliecinājums sievietēm, kuru mūžs ir bijis garāks nekā lielākajai daļai no mums. Un nekad nav par vēlu, lai saprastu, ka dzīves vienīgā jēga ir mīlestība. Ieklausīsimies šajās sievietēs!

Nina George, romāna “Lavandu istaba” autore

Romāns “Sarkanā adrešu grāmatiņa” ir šarmanta un ļoti romantiska lasāmviela. Tā ir mīlestības vēstule cilvēka sirdij – maiguma un empātijas piesātināts darbs. Sofija Lundberja ir radījusi kaut ko daudz vairāk par romānu – viņa ir atvērusi logu uz dvēseli.

Alisone Ričmena, rakstniece

“Sarkanā adrešu grāmatiņa” ir uzrakstīta ar mīlestību un izstāstīta ar prieku. To ir ļoti viegli iemīlēt.

F. Bakmans, romāna “Vīrs, vārdā Ūve” autors

Sofijas Lundberjas debijas romāns ir apbrīnojams! Dorisas dzīves stāsts tiek izstāstīts ar lielu mīlestību un siltumu, tas rada līdzpārdzīvojumu un atgādina par mīlestības un draudzības nenovērtējamo nozīmi mūsu dzīvē.

Jans Filips Zendkers,
romāna “Tavu sirdspukstu dziesma” autors

Šī fascinējošā lasāmviela dziļi saviļņo un izraisa pārdomas, kas sniedzas tālu pāri tekstam. Lieliska grāmata un apkopojums tam, ko nozīmē būt cilvēkam un kādi apstākļi mūs veido un ietekmē.

Kulturbloggen

S O F I A
L U N D B E R G

Den röda adressboken

R O M A N

S O F I J A
L U N D B E R J A

Sarkanā adrešu grāmatiņa

R O M Ā N S

No zviedru valodas tulkojusi
Dace Deniņa

821.113.6-31
Lu 502

Sofia Lundberg
DEN RÖDA ADRESSBOKEN

Copyright © Sofia Lundberg, 2017
First published in Sweden in 2017 by Forum.
Published in the Latvian language by agreement with Salomonsson Agency.
Cover design: graphic agency, location based
on an original template from buxdesign, Munich
Cover photo: Trevillion Images Ltd.

Sofija Lundberja
SARKANĀ ADREŠU GRĀMATIŅA

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA
Projektu vadītāja *Una Orinska*
Redaktore *Iveta Polkmane*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*
Korektores *Diāna Graudiņa, Elīna Vēja*
Vāka dizainu adaptēja *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,
Rīgā, LV-1010. Red. nr. T-612.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Dace Deniņa, 2020
© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2020
ISBN 978-9934-0-8644-1

*Dorisai, debesu skaistākajam eņģelim.
Tu dāvāji man gaisu, ko elpot, un spārnus,
ar ko lidot.*

Un Oskaram, manam vislielākajam dārgumam.

Sālstrauks. Zāļu kārbīņa. Bļodiņa ar kakla tabletēm. Asinsspiediena mērīšanas aparāts savā ovālajā plastmasas kārbā. Palielināmais stikls ar sarkano knipelēto auklu no Ziemassvētku aizkariem, sasietu trīs resnos mezglos. Telefons ar īpaši lieliem cipariem. Sarkanā adrešu grāmatiņa apdilušos ādas vākos, noliektiem stūrīšiem, kas atklāj sadzeltējušo papīru iekšpusē. Viņa rūpīgi sakārto šīs mantas uz virtuves galda. Tām jāstāv taisni un glīti. Nedrīkst atstāt krunkas uz gaišzilā, izgludinātā linu galdauta.

Pēc tam brīdis miera, kamēr viņa raugās uz ielu un lietaino pelēcību. Uz ļaudīm, kas steidzas garām ar lietussargiem vai bez tiem. Uz kailajiem kokiem. Netīro, slapjo sniegu uz asfalta, kuram cauri aizvijas ūdens tērcītes.

Ieraugot koka zarā vāveri, viņas acīs iemirdzas prieka dzirksts. Viņa paliecas uz priekšu, ar skatienu uzmanīgi seko neskaidrās mazās būtnes kustībām. Kuplā aste šūpojas šurpu turpu, kad mazais zvēriņš lokani aizskrien starp zariem. Tad tas nolēc lejā uz ceļa un ātri nozūd pretim jauniem piedzīvojumiem.

Drīz jau vajadzētu būt maltītes laikam, viņa nodomā un novelk plaukstu pār vēderu. Trīcošā rokā paceļ palielināmo stiklu un pieliek to pie zelta rokaspulksteņa. Cipari tik un tā ir par mazu, un viņa ir spiesta padoties. Mierīgi sakļāvusi rokas

uz ceļiem, viņa uz mirkli aizver acis, gaidīdama labi pazīstamo skaņu no ārdurvīm.

“Dorisa, tu te sēdi un snaud?”

Pārspīlēti skaļa balss spēji izrauj viņu no miega. Viņa sajūt plaukstu uz pleca un mēģina miegaini pasmaidīt un pamāt jaunajai aprūpētājai, kas noliecas pār viņu.

“Laikam biju mazliet iesnaudusies.” Vārdi iespiežas kaklā, un viņa nokremšļojas.

“Lūdzu, iedzer ūdeni!” Palīdzē žigli piesteidzas ar glāzi, un Dorisa iedzer pāris malku.

“Paldies... Piedod, bet man ir aizmirsies, kā tevi sauc!” Šī atkal ir cita meitene. Iepriekšējā pameta darbu, viņai bija jāturpina studijas.

“Tā taču esmu es, Ulrika. Kā tu šodien jūties?” meitene jautā, nemaz negaidīdama atbildi.

Atbildes jau arī nekad nav.

Dorisa klusēdama nolūkojas uz Ulrikas steidzīgajām kustībām virtuvē. Skatās, kā viņa sameklē melnos piparus, bet sāls-trauciņu noliek bufetē. Galdauts aiz viņas paliek sakrokojies viļņos.

“Nekādu papildu sāli, es taču teicu,” Ulrika saka, turēdama rokā ēdiena kārbu, un uzmet viņai stingru skatienu. Dorisa pamāj ar galvu un nopūšas, kamēr Ulrika norauj plastmasas plēvēti. Uz brūna keramikas šķīvja tiek izgāzti kartupeļi, mērce, zivs un zirņi, samaisīti vienā putrā. Ulrika ieliek šķīvi mikroviļņu krāsnī un uzstāda laiku uz divām minūtēm. Aparāts dobji iedūcas, un dzīvoklī lēnām izplatās zivju smārds. Gaidot ēdienu, Ulrika sāk rīkoties ar Dorisas mantām – saliek žurnālus un pastu nekārtīgā kaudzē, izņem šķīvjus no trauku mazgājamās mašīnas.

“Vai ārā ir auksti?” Dorisa pavērš skatienu pret nomācošo slapjdraņķi. Viņa neatceras, kad pēdējo reizi ir bijusi ārā. Toreiz bija vasara. Vai varbūt pavasaris.

“Ak jā, drīz būs ziema. Lietus lāses šodien šķita gandrīz kā ledus gabaliņi. Es priecājos, ka man ir mašīna un nav jāiet kājām. Man izdevās atrast tai vietu tepat uz ielas, tieši pie durvīm. Priekšpilsētā, kur es dzīvoju, ar stāvvietām ir vieglāk. Centrā ir pavisam bezcerīgi, bet reizēm jau paveicas.” Vārdi plūst Ulrikai no mutes un vēlāk pārvēršas klusā dungošanā. Popdziesma, Dorisa ir dzirdējusi to pa radio. Ulrika virpuļo tālāk. Izsūc putekļus guļamistabā. Dorisa dzird, kā viņa tur grabinās, un cer, ka meitene neapgāzīs vāzi, to apgleznoto, par kuru viņai visvairāk bail.

Ulrika atgriežas ar kleitu pār roku. Tā ir vīnsarkanā vilnas kleita ar sabumbuļotajām piedurknēm un diegu pie atirušās apakšmalas. Pēdējoreiz, kad bija kleitu uzvilkusi, Dorisa mēģināja diegu noraut, taču muguras sāpes neļāva noliekties zemāk par ceļiem. Viņa pastiepj roku, cenzdamās diegu notvert, taču paliek grābājamies gaisā, kad Ulrika steidzīgi pagriež muguru un uzmet kleitu pār krēsla atzveltni. Tad viņa pienāk klāt un sāk atpogāt Dorisas rītakleitu. Ulrika piesardzīgi novelk piedurknes, un Dorisa klusi ievaidas: muguras sāpes izstaro uz pleciem. Tās viņu moka visu laiku, nakti un dienu. Atgādinājums par novecojošo ķermeni.

“Tagad tev jāpieceļas kājās. Es celšu uz trīs, labi?” Ulrika apliek Dorisai roku, palīdz viņai piecelties un novelk rītakleitu. Dorisa paliek stāvam virtuves asajā dienasgaismā gandrīz kaila, vienā apakšveļā. Arī tā būs jāmaina. Viņa aizsedzas ar vienu roku, kad krūsturis atlaiž tvērienu. Krūtis ļengani noslīgst pār vēderu.

“Ak nabadzīte, tev taču salst! Nāc, iesim uz vannasistabu.”

Ulrika satver viņas roku, un Dorisa viņai seko piesardzīgiem, nedrošiem soļiem. Viņa jūt, kā krūtis plakšķ, un cieši pietur tās ar vienu roku. Vannasistabā ir siltāk, zem grīdas flīzēm slēpjas apsildes caurules. Dorisa nomet abas čības un ar baudu sajūt siltumu zem pēdām.

“Tā, tagad uzvilksim tev kleitu. Pacel rokas!”

Viņa paklausa, taču rokas paliek krūšu augstumā. Ulrika cīnās ar audumu un velk kleitu viņai pār galvu. Kad parādās Dorisas seja, kopēja pasmaida.

“Kukū! Cik skaista krāsa! Tev pietāv. Vai gribi arī lūpukrāsu? Un varbūt drusciņ sārtuma uz vaigiem?”

Krāšļi ir novietoti uz maza galdiņa blakus izlietnei.

Ulrika paceļ lūpukrāsu, taču Dorisa papurina galvu un novēršas.

“Kā ar ēdienu?” viņa jautā atceļā uz virtuvi.

“Ēdienu?! Vai! Kāda muļķe gan es esmu, pavisam aizmirsu. Būs jāsilta vēlreiz.”

Ulrika aizsteidzas pie mikroviļņu krāsns, atver durtiņas un atkal tās aizcērt, pagriež bultiņu uz vienu minūti un nospiež pogu. Brīdi vēlāk viņa ielej glāzē brūkleņu dzērienu un noliek uz galda šķīvi. Ieraudzījusi šo putru, Dorisa sarauc degunu, taču izsalkums liek viņai pacelt dakšīņu pie mutes.

Ulrika apsēžas viņai pretī ar krūzīti rokā. Tā ir apgleznotā krūzīte, ar gaišsārtajām rozēm. Dorisa pati to nekad nelieto, baidīdamās saplēst.

“Kafija ir īsts zelts,” Ulrika iesmejas. “Vai ne?”

Dorisa pamāj ar galvu, piekalusi skatienu krūzītei.

Tikai nenomet to zemē!

“Vai esi paēdusi?” Ulrika jautā, kad abas brīdi ir sēdējušas klusēdamas. Dorisa vēlreiz pamāj ar galvu, un Ulrika pieceļas un novāc šķīvi. Viņa atgriežas ar vēl vienu krūzi kūpošas kafijas. Tumšzilo no Hēgnēsas keramikas.

“Lūdzu! Tagad mazliet atvilksim elpu, labi?”

Ulrika pasmaida un atkal apsēžas.

“Šausmīgs laiks: tikai lietus, lietus un lietus. Šķiet, tas nemūžam nebeigsies.”

Dorisa jau grasās atbildēt, bet Ulrika bezrūpīgi turpina:

“Neatceros, vai aizsūtīju uz dārziņu liekas zeķes. Izskatās, ka šodien visi mazie izmirks. Ai, nu gan jau būs kāds pāris, ko aizņemties. Citādi man būs jāved mājās nīgrs un baskājains

knauķis. Bērni vienmēr sagādā tādus uztraukumus. Bet tu jau noteikti zini, kā tas ir. Cik tev ir bērnu?”

Dorisa papurina galvu.

“Vai dieniņ, neviena? Nabadzīte, tad jau tevi neviens nekad neapciemo? Vai tu nekad neesi bijusi precējusies?”

Aprūpētājas uzmācība Dorisu pārsteidz. Parasti šīs meiteņes nemēdz tā izprašņāt, katrā ziņā ne tik tieši.

“Bet tev taču ir draugi? Kas reizēm te atnāk? Vismaz tā izskatās visai bieža.” Ulriķa norāda uz adrešu grāmatiņu, kas stāv uz galda.

Dorisa neatbild. Viņa pašķielē uz Dženijas fotogrāfiju: tā atrodas priekšnamā, bet aprūpētāja to nav pat ievērojusi. Dženija, kas dzīvo tik tālu, bet domās aizvien ir tik tuvu.

“Paklau,” Ulriķa turpina, “man tagad jāsteidzas tālāk. Parunāsimies citreiz.”

Viņa ieliek kafijas krūzītes trauku mazgājamā mašīnā, arī to, kura apgleznota ar roku. Tad pāris reižu ar lupatu nobrauc pār virtuves darbvirsma, ieslēdz trauku mašīnu un, pirms Dorisa ir paguvusi atjēgties, jau ir ārā pa durvīm. Pa logu Dorisa redz, kā Ulriķa steigā uzvelk jaku un nozūd mazā, sarkanā auto ar pašvaldības logo uz durvīm. Viņa sīkiem solīšiem aiziet līdz trauku mašīnai un pārtrauc programmu. Izņem ar roku apgleznoto krūzīti, uzmanīgi to izskalo un paslēpj pašā bufetes aizmugurē aiz dziļajām deserta bļodiņām. Pārbauda no visiem skata leņķiem. Tagad krūzīte nav redzama. Apmierināta viņa atkal apsēžas pie virtuves galda un nogludina galdautu ar roku. Rūpīgi sakārto visas mantas. Zāļu kārbīņa, kakla tabletes, plastmasas kastīte, lupa un telefons atkal atgūst savas pareizās vietas. Kad Dorisa nokļūst līdz adrešu grāmatiņai, viņas roka apstājas un paliek uz tās. Viņa jau sen nav ielūkojusies grāmatiņā. Tagad viņa atver vāku un ierauga vārdus pirmajā lapā. Visi ir pārsvītroti. Malā viņa vairākas reizes ir pierakstījusi vienu vienīgu vārdu. MIRIS.

 Sarkanā adrešu grāmatiņa

A. ALMS, ĒRIKS

Dzīves laikā mums paslīd garām tik daudz vārdu. Vai esi domājusi par to, Dženij? Visi šie vārdi, kas nāk un iet. Kas salauž mums sirdi un liek asarām līt. Kļūst par mīļotajiem vai ienaidniekiem. Es reizēm pārļapoju savu adrešu grāmatiņu. Tā ir kļuvusi par manas dzīves karti, tāpēc mazliet uzrakstīšu tev par to. Lai tu, kas būsi vienīgā, kura mani atceras, atcerētos arī manu dzīvi. Tādu kā testamentu. Es atdošu tev savas atmiņas. Tas ir labākais, kas man pieder.

Bija 1928. gads. Tā bija mana dzimšanas diena, un man apritēja desmit gadu. Jau saņēmusi paciņu, es zināju, ka tajā ir kaut kas svarīgs. Es to nopratu no dzirksts tēva skatienā. Tumšās acis, kas biežāk bija aizņemtas ar kaut ko citu, saspringti gaidīja manu reakciju. Dāvana bija ietīta smalkā, plānā zīdpa-pīrā. Es aptaustīju sainīša struktūru ar pirkstu galiņiem. Maigā virsma, šķiedras, kas zīmēja rakstu jūkli. Un lente – bieza, sarkana zīda lente. Tā bija skaistākā paciņa, kādu es jebkad biju redzējusi.

“Atver, atver!” Mana jaunākā māsa Agnese aizrautīgi pārliecās pār vakariņu galdu, uzlikusi uz galdauta abus elkoņus, par ko saņēma mātes aizrādījumu.

“Jā, nu atver taču!” Arī tēvs šķita nepacietīgs.

Es ar īkšķi noglāstīju lenti, pirms pavilku abus galus un atraisīju rozeti. Paciņā bija adrešu grāmatiņa, iesieta spīdīgā, sarkanā ādā, kas asi oda pēc krāsvielas.

“Varēsi savākt tajā savus draugus,” tēvs iesmējās, “visus, ko dzīvē satiksi. Visas aizraujošās vietas, ko tu apciemosi. Lai neaizmirstu.”

Viņš izņēma grāmatiņu man no rokām un atvēra. Zem *A* jau bija ierakstījis pats savu vārdu. *Alms Ēriks*. Un arī adresi un darbnīcas telefona numuru. Tikko pieslēgto numuru, ar kuru viņš tā lepojās. Mājās mums telefona vēl nebija.

Mans tēvs bija liels vīrs. Ne fiziski. Nepavisam ne. Taču šķita, ka viņa domām mājās nekad nepietiek vietas, it kā viņš nemitīgi lidinātos kaut kur pāri pasaulei uz nezināmām vietām. Man bieži radās sajūta, ka patiesībā viņš nemaz nevēlas būt pie mums. Viņam nepatika sīkumi un ikdiens. Tēvs alka pēc zināšanām un piepildīja mūsu māju ar grāmatām. Es atceros, ka viņš īpaši daudz nerunāja. Pat ne ar māti. Vienkārši sēdēja tur ar savām grāmatām. Reizēm es klubkrēslā ierāpos viņam klēpī. Tēvs nekad neprotēja, tikai pastūma mani sāņus, lai es neaizsegtu burtus un attēlus, kas bija piesaistījuši viņa interesi. Viņš saldi smaržoja pēc koka, un matus vienmēr klāja ēvelēšanas putekļu kārtiņa, kas lika tiem izskatīties sirmi. Plaukstas bija raupjas un saplaisājušas. Viņš ik vakaru rūpīgi iezieda tās ar vazelīnu un pēc tam gulēja ar plāniem kokvilnas cimdiem.

Manas rokas. Es turēju tās viņam ap kaklu piesardzīgā apskāvienā. Mēs tur sēdējām paši savā pasaulē. Es sekoju līdzī tēva domu ceļojumam, kad tika pāršķirtas lapas. Viņš lasīja par valstīm un kultūrām, dūra kniepadatas lielā pasaules kartē, ko bija pienaglojis pie sienas. It kā būtu apmeklējis šīs vietas. Un vēl viņš pie kniepadatām pierakstīja ciparus. Vieniniekus, divniekus un trijniekus. Kārtībā, kādu prioritāti piešķīra šīm vietām. Varbūt jaunatklājēja dzīve viņam būtu derējusi labāk?

Ja vien nebūtu tās vectēva darbnīcas. Mantojuma, kas jāpārvalda. Pienākuma, kas jāizpilda. Tēvs apzinīgi devās uz darbnīcu katru rītu, arī tad, kad vectēvs bija miris, un plecu pie pleca ar savu mācekli stāvēja drūmajā telpā ar dēļu kaudzēm gar sienām, asu terpentīna un lakas smārdi apņemts. Mēs, bērni,